

ligen maa indestaae, der mishandler deres ifæstehavende Jorder, og ere efterladne i Bygningernes Bedlighedsbønde, dog ikke i den Grad, at Godseierne kunne sætte dem ud af Besiddelse, disse alene beholder Godseieren tilbage. Spørger jeg fremdeles, ville Fæsterne være tilfredse og tjente med en Afsløsningslov som den nærværende, da troer jeg heller ikke at man dertil kan svare Ja; thi skal jeg dømme efter den Erfaring, jeg har fra den Egn, hvor jeg er fra, hvor der findes en heel Deel Fæstegods, og hvor der i den senere Tid er skeet ikke saa faa Afhændelser, da er det meget vist, at de Afhændelser der ere foretagne, ere foregaaede paa en for Fæsterne langt fordeeligere Maade end den, nærværende Lov opstiller. Skjøndt jeg, som sagt, fuldkommen erkjender Fæstevæsenets Fordærvelighed og saa godt som Nogen heri Salen ønsker dets Overgang til Selv eiendom saasnuart som muligt, og hvortil jeg vil bidrage hvad jeg formaaer, paa en retfærdig, billig og hensigtsmæssig Maade, saa har jeg dog megen Betænkelighed ved at give min Stemme til en Lov, der ved Evang paabyder Fæstes Overgang til Selv eiendom, idetmindste saalænge man ikke yderligere har prøvet, hvorvidt Sagen ad Frivillighedens Vej vil kunne ordnes, hvorvidt Maalet ad denne Vej vil kunne naaes. Det er min fulde Overbetsning, at ved en frivillig successiv Overgang ordnes denne Sag paa en for det Hele heldigst Maade, og jeg har den Tro og det Haab, at Frivillighedens Vej vil blive betraadt, og den gode Sag saaledes blive fremmet. Lader os paa en indirecte Maade virke til og opfordre Godseierne til at sælge, og dette troer jeg, at vi allerede have gjort ved adskillige Love, som vi have vedtaget, og som allerede ere bragte i Anvendelse, men lader os ogsaa med det Samme opmuntre Fæsterne til at købe; thi det er ligesaa vist, at disse ikke altid ere tilbøielige dertil; først naar dette er prøvet, først da naar det har vist sig, at Sagen ikke vil kunne nyde Fremgang ad Frivillighedens Vej, først da, naar det har vist sig, at Godseierne ikke vilde sælge saaledes, at Fæsterne kunne være tjente med at købe, først da troer jeg, at det er den rette Tid og be-

timeligt, at Fæstevæsenets Overgang til Selv eiendom fremtvinges ved en Evangsløv. De maae ikke troe, mine Herrer, at jeg her alene taler Godseiernes Sag. Nei! jeg taler ogsaa og det i en endnu højere Grad Fæstebøndernes; thi det er min fuldeste Overbetsning, at Frivillighedens Vej vil blive den sikreste, den bedste, den meest fordeeligste for Fæsterne, og naar man her saa ofte hører udtale, at Godseierne ikke ville sælge, saa kan jeg ikke vel forstaae, hvad der nu herester skulde binde dem saa stærkt til at beholde Fæstegodset, efterat Loven om Hartkornets Egalisation og Lovene om Hovriets Afsløsning ere vedtagne og bragte i Anvendelse. Jeg gjentager det, det er mig ikke rigtig klart, hvorfor Godseierne, med den almindelige Mening i saa Henseende imod sig, skulde vedblivende holde fast ved Fæstegodset.

Udmittelse: Jeg er ved at efterlæse, hvad der tidligere i denne Forsamling har været forhandlet angaaende den foreliggende Sag, kommen til den Overbetsning, som jeg ogsaa antager, at Mange dele med mig, at det er urigtigt at ville henføre denne Sag paa et privatretlig juridisk Gebet, eller at betragte den fra et individuelt Standpunkt. Handlede her kun om 1 eller 2 Godser og om et lille Antal Fæstere, vilde vel neppe det Offentlige paa nogen Maade blande sig deri, da vilde vistnok den offentlige Mening ene være aldeles tilstrækkelig til at stille dem imellem; men her handles ikke om saa lille et Areal eller om saa faa Fæstebønder, her handles om en stor Deel af Statens Jordsmon, der tilhører Staten som Overeier (Hør!) og her handles om en stor Klasse af Befolkningen. Her handles paa den ene Side om, hvorvidt denne store Klasse af Befolkningen skal forblive i Besiddelse af Jordsmonnet paa Vilkaar, hvorunder den kan fremlokke det størst mulige Produkt af Jorden, til Fordeel for Staten, og hvorunder den for sig selv kan udbringe det størst mulige Materiale til, i alle Henseender, at fremgaae til den Udvikling, som er aldeles nødvendig, ikke alene ifølge Sagens Natur, men ogsaa, og navnlig paa Grund af den frie Forfatning, vi have saaet her i Landet, (Hør!) og paa den anden Side handles her om, hvorvidt disse Fæstere skulde holdes tilbage